

ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

PAPP KÁROLY r. altábornagy

Szám:

Tárgy: rendőri intézkedés elleni
panasz elbírálása

Ügyintéző:

Tel:

E-mail:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva panaszos által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) állásfoglalásának megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panaszt

elutasítom.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. (A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 330. § (2) bekezdése; Ket. 109. § (1) bekezdés a) pontja).

A határozatot kapják:

- 1) panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos személyesen terjesztette elő panaszát a Panasztestület ügyfélszolgálati irodájában, a vele szemben *-n foganatosított rendőri intézkedéssel szemben.

A panaszos a rendőri intézkedés előzményeként előadta, hogy *-n érkezett Magyarországra a horgászni egy baráti társasággal, egyébként külföldön lakik. A tónál italoztak, és ott a barátokkal dulakodásba keveredett. A panaszos kihívta a rendőrséget, közben a tógazda is kihívta a körzeti megbízottat. A helyszínre három rendőr érkezett, akik azt közölték a panaszossal, hogy garázdaságot követett el, továbbá azt is mondták „fogd be a pofádat”, mert túl sokat beszélt. A rendőrök csak a panaszost igazoltatták a többi „résztvevőt” nem. A körzeti megbízott megrángatta a panaszos ruháját miközben azt mondta neki „Mi van nagylegénynek képzeled magad? Játsszuk le!”

A panaszos kérte a rendőrök nevét és jelvéyszámát, de ők azt nem adták meg számára. Közben megérkeztek a mentősök, ellátták a panaszost. A rendőrök ezt követően megbilincseltek a panaszost, amit ő sérelmezett. A panaszos állítása szerint a rendőr azt mondta neki, hogy „túl sokat pofázik” és ezt követően 8-10 alkalommal megütötte fejét. Az kórház folyosóján a panaszos pénztárcája és egyéb tárgyai miatt lecsúszott a nadrágja, amit nem tudott felhúzni, mert ezt a rendőr kérése ellenére nem engedte meg neki. A vizsgálaton megalázták a panaszost a rendőrök.

A panaszos kb. 1.5 órát volt bilincsben, amely az orvosi vizsgálat során is rajta maradt. A vizsgálat után a kórház bejárata előtt levették róla a bilincset és ott hagyták. A panaszosnak taxival kellett utaznia *-,-Ft-ért.

A bilincselés azért történt, mert a panaszos azt mondta a tógazdának, hogy „ennek lesz folytatása”, viszont a panaszos nem tanúsított fizikai ellenállást az intézkedés során. Elmondása alapján a körzeti megbízott „akart megverekedni vele”.

A beadványban foglaltak alapján a panaszos a rendőri intézkedés kapcsán az alábbiakat sérelmezte:

1. a rendőrök szolgálati fellépését, hangnemét;
2. a rendőrök megalázó bánásmódját;
3. az intézkedés részrehajló voltát,
4. bilincselés jogalapját, tartamát;
5. rendőri intézkedés elmaradását;
6. rendőri bántalmazást.

II.

A Panasztestület megállapította, hogy a rendőri intézkedés érintette a panaszos a Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltósághoz, a XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát, valamint a XV. cikkének (1) és (2) bekezdésben biztosított egyenlő bánásmód követelményét.

Tekintettel arra, hogy az intézkedés célja nem a panaszos előállítás, hanem a kórházba szállítása és orvosi vizsgálata volt, valamint figyelemmel arra, hogy a szökésre történő

hivatkozást a Panasztestület nem fogadta el, ezért kimondta, hogy a panaszossal szemben alkalmazott bilincselés indokolatlan volt, így sérült a panaszos emberi méltóságához való joga, amely jogsértést súlyosbítja az a tény, hogy a panaszos kezeit hátra helyzetbe bilincselték. A panaszos bilincselésének kórházban történő fenntartásával kapcsolatosan is a Panasztestület arra a következtetésre jutott, hogy az jogszerűtlen volt.

A panaszosnak keletkeztek olyan sérülései, amelyek származhattak a horgasztó területén történt verekedésből, vagy akár a mentősök kiérkezését megelőzően történt rendőri bántalmazásból, ezért a Panasztestület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panaszos emberi méltóságához fűződő jogából levezethető testi épséghez fűződő alapvető jogának sérelme nem megállapítható.

A bánásmóddal és a hangnemmel kapcsolatos panaszosi és rendőri előadás oly mértékben vannak ellentmondásban egymással, hogy az a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem volt feloldható, ezért a Panasztestület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy az intézkedő rendőr betartotta-e az Rtv. 2. § (1) bekezdésben foglaltakat, így a panaszos emberi méltóságához való jogának sérelme nem volt megállapítható.

A Panasztestület a rendelkezésre álló dokumentumok alapján úgy ítélte meg, hogy a panaszos vérző sérülése miatt fennálltak a biztonsági intézkedés törvényi feltételei, a panaszos kórházba szállítása és az ott történő orvosi vizsgálata indokoltan történt, az nem sértette a panaszos emberi méltóságához való jogát.

A panaszos és a rendőrség állítása között meghúzódó ellentét miatt nem volt megállapítható, hogy az azonosítási kötelezettségüknek valóban eleget tettek-e a rendőrök, ezért a Panasztestület úgy foglalt állást, hogy e tekintetben a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme nem volt megállapítható.

A Panasztestület úgy foglalt állást, hogy a rendőri fellépés módja megfelelt az Rtv. 13. § (2) bekezdésben rögzített részrehajlás-mentesség és az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdésben biztosított egyenlő bánásmód követelményének.

A megvalósult alapjogsértés a Panasztestület megítélése szerint elérte a súlyosság azon fokát, amely indokoltá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

III.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettség keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközök tartalmát vette figyelembe

- a panaszos személyesen előterjesztett beadványa;
- jelentés biztonsági intézkedés végrehatásáról;
- büntető feljelentés;
- rendőri jelentés;
- a panaszos vizsgálatáról készült ambuláns lap;
- rendőr-főkapitányság küldési leírása;
- a bejelentésről mellékelt hanganyag (CD lemez);
- szakmai állásfoglalás.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a panaszos előterjesztett panaszában megfogalmazott állításokat alátámasztó további bizonyítási indítványt, egyéb nyilatkozatot, illetőleg bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott. Az eljárás során – az intézkedő rendőrök által tett jelentésekben foglalt nyilatkozatokon túl – egyéb bizonyíték nem merült fel, ugyanakkor a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Ezek alapján a Pp. 195. § (1) bekezdés szerint a rendőri jelentés közokirati jellegére tekintettel, az abban foglalt tények ellenkezőjére vonatkozó bizonyíték hiányában, döntésem meghozatalánál a rendőri jelentésekben foglaltakat vettem alapul. Ezen álláspontom kialakításánál figyelemmel voltam több korábbi bírósági ítéletre és döntésre is. (1/2004. Büntető jogegységi határozat, BH2009. 230, Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.27.173./2013/7. számú ítélete.)

IV.

A rendőri intézkedés ellen a panaszos által megfogalmazott sérelmek kapcsán álláspontom a következő:

IV/1. A rendőrök szolgálati fellépése, hangneme

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése alapján *„A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”*

Az Rtv. 19. § (1) bekezdése szerint *„A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”*

Az Rtv. 20. § (2) bekezdésben foglaltak alapján *„A rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.”*

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet (a továbbiakban: szolgálati szabályzat) 5. § (1) bekezdésben foglaltak szerint *„Az intézkedést a rendőr - az Rtv. 20. § (2) bekezdésének első mondatában meghatározottak közlését megelőzően - a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelgéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja.”*

A panaszos sérelmezte, hogy kifejezett kérése ellenére a rendőrök nem közölték a nevüket és a jelvényt számukat. Továbbá a vele szemben intézkedő rendőrök hangnemét kifogásolta,

miszerint a rendőrök sértegették az intézkedés alatt azt mondták neki, hogy „fogja be a pofáját” és a rendőrök verekedésre hívták fel.

A biztonsági intézkedésről szóló jelentés tartalma szerint * órákor szolgálata teljesítése során a járőr megjelent * hrsz. alatti helyen, ahonnan bejelentés érkezett, hogy több személy között vitatkozás, majd dulakodás történt.

A helyszínre érkezéskor a rendőrök észlelték, hogy a panaszos vérző fejsérülést szenvedett, ezért Tevékenység-irányító Központon (a továbbiakban: TIK) keresztül mentőt hívtak hozzá, ezt ő nem vett tudomásul és többször kijelentette, hogy nem fogja magát orvosi vizsgálatnak alávetni. Az Országos Mentőszolgálat (a továbbiakban: OMSZ) munkatársai megjelentek a helyszínen ellátták a panaszos sebét, más személy nem sérült meg. Lehelete erősen alkoholszagú volt. Az intézkedés alatt végig feszült volt és hangulatingadozás volt rá jellemző, kiszámíthatatlan viselkedésére való tekintettel az esetleges szökés megelőzése érdekében előzetes felszólítást követően kezeit hátra helyzetbe bilincseltek. Ezt követően esetkocsival mentőápoló vezetésével kórházba került beszállításra, további orvosi ellátás céljából. A panaszos ittas állapotából kifolyólag vele érdemben kommunikálni nem volt lehetséges, ezért előállítás és kihallgatása nem történt meg.

A büntető feljelentés adatai szerint a főügyeletes utasítására megjelent a járőr a * szám alatti helyen ahonnan verekedésről érkezett bejelentés.

A helyszínre érkezéskor felvették a kapcsolatot a panaszossal – azonos a bejelentővel –, aki már az intézkedés megkezdése előtt tegeződő, flegma stílusban, ittas állapotban kiabálva fogadta a rendőröket. A panaszos a rendőrök felszólítását követően a kiabálást befejezte, de továbbra is lekezelő stílusban beszélt.

Az intézkedő rendőr ezt követően a napszaknak megfelelően köszönt, neve, rendfokozata és jelvéyszámja és az intézkedés céljának ismertetésével, majd felszólította a panaszost, hogy igazolja magát. Ennek a panaszos eleget tett, majd elmondta, hogy *-n kb. * óra körüli időben a büfé előtt több ismerősével dulakodott előzetes szóváltást követően, akik közül valaki bántalmazta, de a személyt megnevezni nem tudta. Az események részleteire sem emlékezett és azért hívott rendőrt, mert vérzett a feje. A panaszos a történetekkel kapcsolatosan mást nem kívánt elmondani, ekkor tájékoztatták, hogy mentőt hívnak a sérülése ellátása céljából.

Ezek után megkezdődött a rendőrök részéről a többi jelenlévő meghallgatása, a panaszos ezen idő alatt kiabálni kezdett és az egész intézkedés alatt végig fenyegetőzött a rendőrök kirúgásával, többek között rendőri vezető és ügyész ismerősére hivatkozva. Elmondta továbbá, hogy olyan sok pénze van, hogy az egész halas tavat és a rendőrséget megveszi és kirúgatja a rendőröket, találkoznak majd az ügyészségen a munkájuknak vége, benne lesznek a tv-ben és nagyon vigyázzanak magukra, mert meg fogja őket találni, ha nem lesznek egyenruhában. Ezen fenyegetéseit a panaszos folyamatosan mondta és a felszólítás ellenére sem fejezte be, kijelentéseit a többi jelenlévő is hallotta, ez azonban nem befolyásolta a rendőröket a kulturált szakszerű és jogszerű intézkedés lefolytatásában.

Ezzel kapcsolatban megállapítható, hogy az intézkedő rendőrtől – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjától – minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés, ugyanakkor a rendőri intézkedésnek mindenki köteles magát alávetni és a rendőr utasításának engedelmeskedni.

A rendelkezésre álló – a III. részben felsorolt – bizonyítási eszközök a panaszosi állításnak az ellenkezőjét bizonyítják, miszerint a panaszos tanúsított kulturálatlan, agresszív magatartást az intézkedés során, többszöri felszólítás ellenére sem vetett véget fenyegetőzéseinek és hangos megnyilvánulásainak.

A rendőrök cáfolták, hogy a panaszosi panaszbeadványban foglalt inzultálások a részükről elhangzottak volna, mint ahogy azt is, hogy verekedésre hívták volna fel a panaszost. A rendelkezésre álló bizonyítási eszközök (jelentések) a panaszosi állításnak az ellenkezőjét bizonyítják, miszerint a rendőrök az intézkedés megkezdésekor eleget tettek az azonosítási kötelezettségüknek. A panaszos saját állítása mellett egyéb bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott, illetőleg az eljárás során e tárgykörben a rendőri jelentésektől eltérő bizonyíték nem merült fel, ezért az ellenkező állítások értékelése során a rendőri jelentésben foglaltakat fogadtam el.

A fentiekre figyelemmel, mivel e tárgykörben egyéb bizonyíték nem merült fel, így e tekintetben a panasz alaptalan.

IV/2. A rendőrök megalázó bánásmódja

Az Rtv. 15. § (1) bekezdése szerint *„A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.”*

(2) bekezdés szerint *„Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”*

Az Rtv. 16. § (4) bekezdése szerint *„A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.”*

A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe (a továbbiakban: Kódex) 5. pontja előírja *„A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz kínzást, könnyörtelen, embertelen vagy megalázó bánásmódot és ezt mástól sem tűri el. Empátiával fordul embertársai felé, védelmet és segítséget nyújt a rászorulóknak.”*

A panaszos megalázónak tartotta, hogy a kórház folyosóján lecsúszott nadrágját nem tudta felhúzni, kérte a rendőrt, de nem engedte meg neki.

A biztonsági intézkedésről szóló jelentés tartalma szerint a panaszos biztonsági intézkedésként beszállításra került a kórházba vérző fejsérülése miatt.

A rendőri jelentésben foglaltak szerint a kórházban a panaszos a nadrágját, azért nem tudta felhúzni, mert a kezei hátra voltak bilincselve, így a rendőr, vagy a mentős húzta fel neki.

A rendelkezésre álló bizonyítási eszközök (jelentések) a panaszosi állításnak az ellenkezőjét bizonyítják, miszerint vagy a rendőrök, vagy a mentősök segítséget nyújtottak a megalázó helyzet megszüntetésében. A panaszos saját állítása mellett egyéb bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott.

A fentiekre tekintettel a panasz e tekintetben alaptalan.

IV/3. Az intézkedés részrehajló volta

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése szerint *„A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”*

Az Rtv. 13. § (2) bekezdése szerint:

„(2) A rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.”

A Kódex 1. pontja előírja *„A rendőr ...Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie.....”*

A Kódex 4. pontja előírja *„A rendőr elismeri és védi az emberi méltóságot, tiszteletben tartja az emberi és a személyiségi jogokat. Elfogulatlanul jár el nemre, korra, állampolgárságra, etnikai hovatartozásra, vallási és politikai meggyőződésre, társadalmi és vagyoni helyzetre tekintet nélkül.”*

A Kódex 5. pontja szerint:

„A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakulását.”

A panaszos beadványában azt sérelmezte, hogy a helyszínen a rendőrök csak vele szemben intézkedtek, a többi helyszínen tartózkodó személlyel nem.

A büntető feljelentésben foglaltak szerint a panaszos meghallgatását követően a jelenlévő többi személyt is az igazoltatásukat követően meghallgatták. A meghallgatás során többen, külön-külön is ugyan arról számoltak be, miszerint régebb óta ismerik panaszost és eddig jó barátságban voltak. *-n * óra körüli időben erősen ittas állapotban megjelent a panaszos és minden előzmény nélkül szidalmazni kezdte * személyt, aki a büfénél ült, aki egy ideig tűrte ezt, majd szólt a panaszosnak, hogy fejezze be. A panaszos erre odalépett és fojtogatni kezdte őt, ekkor ellökte magától *, de a panaszos újra támadólag lépett fel, lökdösődni kezdtek és mindketten elestek ennek ellenére a dulakodás tovább folytatódott, egy szék is eltört, feltételezhetően a panaszos fejsérülése ezen esemény kapcsán keletkezett. Nagyon eldurvult a verekedés ezért *, *. és * szétválasztotta őket, ekkor a panaszos elkapta * nyakát és a büfé falához szorította. Ezek után * lépett közbe és fűbe lökte a panaszost, aki erre válaszul arcon ütötte és mellkason rúgta *-t. Majd mindannyian lecsillapodtak * a helyszínről ismeretlen helyre távozott. A panaszos miután észrevette, hogy vérző fejsérülése van, magából ismételtén kikelve fenyegetőzött, hogy mindenkit megveret „pesti kopasz emberekkel”, nem tudnak hova bújni úgymint megtalálják őket, majd kihívta a rendőröket.

A meghallgatása során * a fentieket megerősítette, valamint hozzátette, hogy barátja * elektromos cigarettája eltört a dulakodás közben, ezt a panaszoson számon kérte, aki erre válaszul szidalmazta és megfenyegette őt.

A meghallgatás alkalmával * és * elmondták, hogy csak akkor érkeztek a helyszínre, amikor a panaszos és * a fűben dulakodtak.

Az intézkedés során a rendőrök meghallgatták a panaszost, mint bejelentőt és helyszínen lévő személyeket, a többi résztvevő egymástól függetlenül egybehangzóan állította, hogy csak a panaszos lépett fel velük szemben támadólag. Semmi olyan körülmény nem merült fel, amely a panaszosi sérelmet alapossá tette volna. Objektíven minden körülményt mérlegelve folytatták le az intézkedést a rendőrök, senkit nem részesítettek előnyben, illetve nem hoztak hátrányos helyzetbe.

Az intézkedésben résztvevő rendőrök magatartásából nem vonható le olyan következtetés, hogy a panaszossal kapcsolatosan az „ismeretség” vagy annak hiánya valamilyen fokú szerepet játszott volna az intézkedés lefolytatásában. A fentiekben kifejtettek szerint a rendőrök intézkedési kötelezettsége fennállt, amelynek alapja nem szimpátia vagy unszimpátia volt, hanem a panaszosi bejelentés alapján fennálló jogszabályi előírás.

A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítom, hogy az eljáró hatóság nem intézkedett részrehajlóan, panaszosi bejelentésre jelentek meg a helyszínen és mindenkit meghallgattak a történetekkel kapcsolatban. A rendőri jelentés közokirati jellegére tekintettel, az abban foglalt tények ellenkezőjére vonatkozó bizonyíték hiányában, döntésem meghozatalánál a rendőri jelentésekben foglaltakat vettem alapul, ezért a panasz e tekintetben alaptalan.

IV/4. A bilincselés jogalapja, tartama

Az Rtv. 16. § (1) bekezdése szerint *„A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.”*

Az Rtv. 48. § alapján *„A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.”*

A szolgálati szabályzat 39. § (1) *„Az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.”*

A szolgálati szabályzat 41. § (4) bekezdése szerint *„A bilincselés módjai:*

b) kezek előre vagy hátra bilincselése,”

(6) bekezdés szerint *„A bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy*

a) a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha

aa) a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől,

ab) az érintett személy szállítása, átkísérése nem az arra a célra kialakított járműben történik,”

A panaszos beadványában arra hivatkozik, hogy az intézkedés alatt megbilincseltek, pedig nem állt ellen a rendőri intézkedésnek, sérelmezte továbbá, hogy az orvosi vizsgálat során sem vették le róla a bilincset.

A Panasztestület álláspontja szerint a panaszossal szemben alkalmazott bilincselés indokolatlan volt és az Rtv. 15. §-ában előírt követelményeknek sem felelt meg, így sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga. A jogsértést súlyosbítja, hogy a panaszos kezeit hátra helyzetbe bilincseltek és a kórházban is fenntartották ami jogszerűtlen volt.

A Panasztestület állásfoglalásában kifejtett megállapítással az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

A biztonsági intézkedésről szóló jelentés tartalma szerint a rendőrök megérkezésükkor észlelték, hogy a panaszos vérző fejsérülést szenvedett, ezért mentőt hívtak hozzá. A rendőrök meghallgatták a helyszínen lévő személyeket, akik egybehangzóan állították, hogy a panaszos erősen ittas állapotban jelent meg a büfénél és csak ő lépett fel velük szemben támadólag. Lehetően erős alkoholos befolyásoltság érződött – az ittasság tényét maga a panaszos is elismerte a beadványában, továbbá azt az orvosi vizsgálat is megerősítette – az intézkedés alatt végig feszült volt és hangulatingadozás volt rá jellemző, kiszámíthatatlan viselkedésére való tekintettel az esetleges szökés megelőzése érdekében előzetes felszólítást követően kezeit hátra helyzetbe bilincselték.

Megjegyzendő, hogy a panaszos már az intézkedés megkezdése előtt tegeződő, flegma stílusban, ittas állapotban kiabálva fogadta a rendőröket. A panaszos a rendőrök felszólítását követően a kiabálást befejezte, de továbbra is lekezelő stílusban beszélt. Meghallgatása során a panaszos elismerte, hogy több barátjával dulakodott előzetes szóváltást követően, de nem emlékezett a részletekre. A panaszos az intézkedés alatt végig kiabált, fenyegetőzött a rendőrök kirúgásával. A fenyegetéseit a panaszos többszöri felszólítás ellenére sem fejezte be, viselkedése teljesen labilis volt, ezt támassza alá a rendőri intézkedést megelőző agresszív tettlegességig fajuló magatartása is, figyelemmel arra, hogy szinte minden ok nélkül verekedni kezdett.

A panaszos agresszivitása, valamint ittasságából eredő kiszámíthatatlansága még akkor sem kérdőjelezhető meg, ha a kikerülő rendőrök intézkedése közben a magatartása megváltozott, együttműködést tanúsított, a feltett kérdésekre válaszolt. Az eset kapcsán különös súllyal értékelhetők a panaszos minden előzmény nélküli agresszivitása a „barátaival” és a rendőrökkel szemben tanúsított fenyegetései. Az ittas állapotban lévő, röviddel az intézkedést megelőzően garázda jellegű magatartást tanúsító, fenyegetéseket is közlő panaszos, még az adott pillanatban tanúsított együttműködési készsége ellenére is kiszámíthatatlannak volt tekinthető.

A kórházba szállítás közben a bilincs a panaszos kezén volt az intézkedés biztonságos végrehajtása érdekében, indokolta ezt az is, hogy tiltakozott a mentő értesítése ellen, valamint, hogy őt orvos megvizsgálja és a viselkedése egyébként is labilisnak volt tekinthető. A kórházban, valamint az orvosi vizsgálat közben is a panaszos kezén hagyták a bilincset, tették ezt azért a rendőrök, mert nekik az intézkedés alatt, szem előtt kell tartaniuk a panaszos, a vizsgálatot végző orvos, valamint saját maguk biztonságát is.

Az orvosi vizsgálatnak meg kell felelni az orvosszakmai szempontokon túl a biztonsági szempontoknak is, ezek mindenképpen együtt határozzák meg, hogy a vizsgált személyről, jelen esetben a panaszosról a vizsgálat alatt levételre kerül-e a bilincs.

Általánosan elfogadott gyakorlat, hogy a bilincs levétele nem szükséges, amennyiben az nem zavarja a vizsgálatot és nincs a bilincs levételének valamilyen „különleges” orvosi indoka. Megjegyzendő, hogy nincs konkrét szabályozás a „bilincs alkalmazására” az orvosi vizsgálat közben, azt mindenképpen meghatározza, illetve befolyásolja a panaszos intézkedést kiváltó, továbbá a vizsgálat közbeni pillanatnyi magatartása.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a panaszossal szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedés körében biztonsági intézkedésre került sor. A biztonsági intézkedést a további orvosi vizsgálat elvégzése indokolta, azonban a panaszos nem vette tudomásul, hogy részére a rendőr mentőt hívott, illetve többször is kijelentette, hogy nem veti alá magát a szükséges orvosi vizsgálatnak, ezért tartani lehetett attól, hogy a biztonsági intézkedés keretében elvégzett orvosi vizsgálat alól kivonja magát, ezért az intézkedő rendőrök jól mérték fel a kialakult helyzetet és a bilincshasználat jogszerű, szakszerű és arányos kényszerítőeszköz-alkalmazásként értékelhető, amelynek hiánya szakszerűtlenséghez vezetett volna.

A Pp. 195. § (1) bekezdése értelmében a rendőri jelentés közokiratnak minősül, amely szerint a jelentésben foglaltak teljes mértékben – az ellenkező bizonyításáig – bizonyítják az abban foglaltakat. Figyelembe véve a rendőri jelentés közokirati jellegét, ezért a bizonyítékok értékelése során a rendőri jelentésben foglaltakat fogadtam el a döntéshozatal alapjául, miszerint a panaszosnak az intézkedés során tanúsított viselkedésére, hangulatváltozásaira és ittás állapotára a bilincs – mint a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése megtörésére, valamint a szökés megakadályozására szolgáló kényszerítő eszköz – alkalmazása jogszerű és indokolt volt.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olykor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következessenek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni,

bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs

alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, fenyegetőző magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszert a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva és ezzel minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

A bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

A fentiekben megfogalmazottak alapján a panasz alaptalan.

IV/5. A rendőri intézkedés elmaradása

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése szerint „A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”

Az Rtv. 37. § b) pontja alapján „A rendőr intézkedik az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatára, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállításában;”

A panaszos sérelmezte, hogy az orvosi vizsgálat végeztével a rendőrök a kórház bejárata előtt levették a kezéről bilincset és ott hagyták, így taxival kellett hazautaznia.

A rendőri jelentés szerint a verekedés helyszínére való megérkezéskor a rendőrök észlelték, hogy panaszos vérző fejsérülést szenvedett, ezért mentőt hívtak hozzá. Az OMSZ munkatársai megjelentek a helyszínen és ellátták a panaszos sebét, majd ezt követően esetkocsival a mentőápoló vezetésével kórházba beszállították további orvosi ellátás céljából, amely biztonsági intézkedés keretében rendőri kísérettel történt. Az orvosi kezelés során a rendőrök a vizsgálatban tartózkodtak, majd annak végeztével a kórház bejáratánál levették a panaszosról a bilincset, aki ezek után távozhatott.

A panaszost – annak nyilvánvaló vérző fejsérülése miatt – nem a rendőrök, hanem a mentősök szállították a kórházba, azonban mint ahogy a mentősöknek nem, úgy a rendőrségnek sem

feladata, illetve kötelessége a panaszos visszazállítása lakhelyére, esetleg az intézkedés helyszínére. Jogszabály nem ír elő erre vonatkozó kötelezettséget.

A leírtak alapján a panasz e tekintetben alaptalan.

IV/6. Rendőri bántalmazás

Az Rtv. 17. § (1) bekezdésben foglaltak szerint *„A rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.”*

(2) bekezdés szerint *„A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére - amint ez lehetséges - segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.”*

A panaszos sérelmezte, hogy a vele szemben intézkedő rendőrök, mivel „túl sokat pofázik” 8-10 alkalommal megütötték a fejét, miután a mentősök a sérüléseit ellátták.

A biztonsági intézkedésről szóló jelentés tartalma szerint bejelentés érkezett, hogy több személy között vitakozás, majd dulakodás történt a tónál. A helyszínre érkezéskor a rendőrök észlelték, hogy a panaszos vérző fejsérülést szenvedett, ezért mentőt hívtak hozzá, a kikerülő OMSZ munkatársai ellátták a panaszos sebét. A vizsgálatot követően a panaszossal szemben bilincs került alkalmazásra elsősorban szökésének megakadályozása céljából, mivel többször hangoztatta, hogy nem veti alá magát orvosi vizsgálatnak.

A panaszosi állítás szerint az ellátását, valamint megbilincselését követően a rendőrök, mivel „túl sokat pofázik” többször megütötték a fejét.

A panaszos állítását, amely egyébként önmagában is ellentmondásos, nem támasztották alá sem a helyszínen tartózkodók elmondásai, sem rendőri jelentésben, sem a vizsgálatról készült ambulánslapban – miszerint egy ismerőse ütötte meg és bal szemöldöke sérült – foglaltak. Az „életszerűtlennek” értékelhető, hogy a rendőrök a vizsgálatot elvégző mentősök, továbbá a helyszínen meghallgatott személyek jelenlétében a bilincselést követően bántalmazták a panaszost, hiszen a rendőrök éppen a panaszos vérző fejsérülése miatt hívták mentőt.

A rendelkezésre álló ellentmondásos adatok mérlegelése alapján a panaszosi sérelemmel – a rendőr által elkövetett bántalmazással – kapcsolatban figyelembe véve a rendőri jelentés közokirati jellegét, a bizonyítékok értékelése során a rendőri jelentésben foglaltakat fogadtam el a döntéshozatal alapjául, így e tekintetben a panasz alaptalan.

V.

A Panasztestület jelen ügy kapcsán kialakított állásfoglalása során megállapította, hogy a bilincselés indokolatlan volt és az Rtv. 15. §-ában előírt követelményeknek sem felelt meg, így sérült a panaszos emberi méltóságához való joga. A jogsértést súlyosbította, hogy a panaszos kezeit hátra helyzetbe bilincseltek és a kórházban is fenntartották ami jogszerűtlen volt.

A Panasztestület állásfoglalásában kifejtett megállapítással az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

A biztonsági intézkedésről szóló jelentés tartalma szerint a rendőrök megérkezésükkor észlelték, hogy a panaszos vérző fejsérülést szenvedett, ezért mentőt hívtak hozzá. A rendőrök meghallgatták a helyszínen lévő személyeket, akik egybehangzóan állították, hogy a panaszos erősen ittas állapotban jelent meg a büfénél és csak ő lépett fel velük szemben támadólag. Leheletén erős alkoholos befolyásoltság érződött – az ittasság tényét maga a panaszos is elismerte a beadványában, továbbá azt az orvosi vizsgálat is megerősítette – az intézkedés alatt végig feszült volt és hangulatingadozás volt rá jellemző, kiszámíthatatlan viselkedésére való tekintettel az esetleges szökés megelőzése érdekében előzetes felszólítást követően kezeit hátra helyzetbe bilincselték.

Megjegyzendő, hogy a panaszos már az intézkedés megkezdése előtt tegeződő, flegma stílusban, ittas állapotban kiabálva fogadta a rendőröket. A panaszos a rendőrök felszólítását követően a kiabálást befejezte, de továbbra is lekezelő stílusban beszélt. Meghallgatása során a panaszos elismerte, hogy több barátjával dulakodott előzetes szóváltást követően, de nem emlékezett a részletekre. A panaszos az intézkedés alatt végig kiabált, fenyegetőzött a rendőrök kirúgásával. A fenyegetéseit a panaszos többszöri felszólítás ellenére sem fejezte be, viselkedése teljesen labilis volt, ezt támassza alá a rendőri intézkedést megelőző agresszív tettlegességig fajuló magatartása is, figyelemmel arra, hogy szinte minden ok nélkül verekedni kezdett.

A panaszos agresszivitása, valamint ittasságából eredő kiszámíthatatlansága még akkor sem kérdőjelezhető meg, ha a kikerülő rendőrök intézkedése közben a magatartása megváltozott, együttműködést tanúsított, a feltett kérdésekre válaszolt. Az eset kapcsán különös súllyal értékelhetők a panaszos minden előzmény nélküli agresszivitása a „barátaival” és a rendőrökkel szemben tanúsított fenyegetései. Az ittas állapotban lévő, röviddel az intézkedést megelőzően garázda jellegű magatartást tanúsító, fenyegetéseket is közlő panaszos, még az adott pillanatban tanúsított együttműködési készsége ellenére is kiszámíthatatlannak volt tekinthető.

A kórházba szállítás közben a bilincs a panaszos kezén volt az intézkedés biztonságos végrehajtása érdekében, indokolta ezt az is, hogy tiltakozott a mentő értesítése ellen, valamint, hogy őt orvos megvizsgálja és a viselkedése egyébként is labilisnak volt tekinthető. A kórházban, valamint az orvosi vizsgálat közben is a panaszos kezén hagyták a bilincset, tették ezt azért a rendőrök, mert nekik az intézkedés alatt, szem előtt kell tartaniuk a panaszos, a vizsgálatot végző orvos, valamint saját maguk biztonságát is.

Az orvosi vizsgálatnak meg kell felelni az orvosszakmai szempontokon túl a biztonsági szempontoknak is, ezek mindenképpen együtt határozzák meg, hogy a vizsgált személyről, jelen esetben a panaszosról a vizsgálat alatt levételre kerül-e a bilincs.

Általánosan elfogadott gyakorlat, hogy a bilincs levétele nem szükséges, amennyiben az nem zavarja a vizsgálatot és nincs a bilincs levételének valamilyen „különleges” orvosi indoka. Megjegyzendő, hogy nincs konkrét szabályozás a „bilincs alkalmazására” az orvosi vizsgálat közben, azt mindenképpen meghatározza, illetve befolyásolja a panaszos intézkedést kiváltó, továbbá a vizsgálat közbeni pillanatnyi magatartása.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a panaszossal szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedés körében biztonsági intézkedésre került sor. A biztonsági intézkedést a további orvosi vizsgálat elvégzése indokolta, azonban a panaszos nem vette tudomásul, hogy részére a rendőr mentőt hívott, illetve többször is kijelentette, hogy nem veti alá magát a szükséges orvosi

vizsgálatnak, ezért tartani lehetett attól, hogy a biztonsági intézkedés keretében elvégzett orvosi vizsgálat alól kivonja magát, ezért az intézkedő rendőrök jól mérték fel a kialakult helyzetet és a bilincshasználat jogszerű, szakszerű és arányos kényszerítőeszköz-alkalmazásként értékelhető, amelynek hiánya szakszerűtlenséghez vezetett volna.

A Pp. 195. § (1) bekezdése értelmében a rendőri jelentés közokiratnak minősül, amely szerint a jelentésben foglaltak teljes mértékben – az ellenkező bizonyításáig – bizonyítják az abban foglaltakat. Figyelembe véve a rendőri jelentés közokirati jellegét, ezért a bizonyítékok értékelése során a rendőri jelentésben foglaltakat fogadtam el a döntéshozatal alapjául, miszerint a panaszosnak az intézkedés során tanúsított viselkedésére, hangulatváltozásaira és ittás állapotára a bilincs – mint a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése megtörésére, valamint a szökés megakadályozására szolgáló kényszerítő eszköz – alkalmazása jogszerű és indokolt volt.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olykor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhessek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvédőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbébe.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszerrel kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, fenyegetőző magatartásra tekintettel okszerűen

döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszert a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva és ezzel minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

A bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

VI.

Tekintettel arra, hogy a panaszos a vele szemben foganatosított biztonsági intézkedés indokoltságát nem sérelmezte, ezért azt érdemben nem vizsgáltam.

Ezzel kapcsolatosan a Fővárosi Törvényszék már korábbi – 20.K.31.855/2011/8. számú – ítéletében kimondta, hogy „A bíróság e körben jegyzi meg, hogy az alperesi határozat kizárólag a felperes panaszában foglaltakra kell, hogy reagáljon függetlenül attól, hogy a Független Rendészeti Panasztestület esetlegesen a felperes panaszát meghaladóan más jellegű jogkérdésekben is állást foglal.”

A Kúria Kfv.III.37.807/2013/4. számú ítélete a fentieket alátámasztja, amely szerint „(...) Az FRP-nek az előállítás időtartamára vonatkozó megállapításra nézve rögzítette, hogy e körben a felperes nem terjesztett elő panaszt, ezért annak jogszerűségéről nem kellett döntenie.”

Továbbá figyelemmel a Ket. 35. § (1) bekezdésében foglaltakra „Ha jogszabály további követelményt nem állapít meg, a kérelem tartalmazza az ügyfélnek és képviselőjének a nevét, lakcímét vagy székhelyét, az ügyfélnek a hatóság döntésére való kifejezett kérelmét, továbbá meg lehet adni az elektronikus levélcímet, a telefax számát vagy a telefonos elérhetőséget.”

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

A határozat az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 195. § (1) bekezdés, 330. § (2) bekezdés;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 100. § (1) bekezdés e) pontja, 109. § (1) bekezdés a) pontja, 50. § (1) bekezdés;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. § (1) bekezdés, 93/A. (7), (9) bekezdés, 13. § (2) bekezdés, 15. § (1) bekezdés, 2. § (1) bekezdés, 19. § (1) bekezdés, 16. § (1), (4), bekezdés, 17.§ (1) (2) bekezdés, 20. § (2) bekezdés, 48. §;
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet 5. § (1) bekezdés, 39. § (1) bekezdés, 41. § (6) bekezdés a)pont aa), ab) alpontjai;

- a Rendőri Hivatás Etikai Kódexe 1., 4., 5. pontja.

Budapest, 2016. február 22.

Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos